

1.5. Interkultúrna sociálna aplikácia

Peter Lampe vo svojej štúdií o jazyku rovnosti v ranokresťanských cirkvách, opierajúc sa o konštruktivistický model ľudského poznávania, ktorý v rámci gnozeológie stojí medzi subjektivismom a objektivismom (realita jestvuje taká, ako si ju vytvorí subjekt na základe skúsenosti a svojho subjektívneho kontextu), vysvetľuje paradox koexistencie dvoch protichodných stavov (napr. vyvolený cudzinec; slobodný otrok; alebo žena podriadená a zároveň rovná svojmu mužovi). Tým, že krst mení subjektívny kontext, kresťania žijú vlastne v dvoch kontextoch – sociálnym kontextom je pohanský svet s jeho kultúrou a mentálnym kontextom je kresťanský svet naplnený evanjeliovými hodnotami.

„Vo vzťahu k prvým kresťanom to znamená, že vo svete sa pohybovali v rámci sociálneho kontextu helenizovanej rímskej spoločnosti a ďalej zotrvali vo svojich úlohách pánov resp. otrokov, mužov resp. žien. Zároveň však mali v rámci svojho mentálneho kontextu na zreteli, že takéto svetské rozdiely sú pred Bohom a v kresťanskej komunite neplatné. Tento mentálny kontext sa stával sociálnym, keď sa ako kresťania stretli a jednali medzi sebou ako bratia a sestry, nie podľa tela (2 Kor 5,16)⁵²

Sociálny kontext je do veľkej miery vytváraný kultúrou danej spoločnosti, ktorá má svoje pozitívne

---

⁵² LAMPE, P.: *The Language of Equality in Early Christian House Churches*, v: BALCH, D.L., OSIEK, C. (ed.): *Early Christian Families in Context*, Eerdmans, Grand Rapids 2003, 79-80

i negatívne stránky. Náprava nespravodlivého sociálneho kontextu by mala prechádzať cez „civilizovanie“ danej kultúry. Táto „civilizácia“ kultúry nemá byť nahradením jednej kultúry inou, ale očistením kultúry hodnotami, ktoré sú nad všetkými kultúrami, univerzálnymi hodnotami ako ľudská dôstojnosť a rovnosť pochádzajúca od Stvoriteľa, úcta a rešpekt k stvoreniu a zároveň k Stvoriteľovi.

Práve vytváranie takéhoto mentálneho kontextu spolu s jeho aplikovaním v konkrétnych vzťahoch očisťuje kultúru a premieňa sociálny kontext. Rešpektuje sa na jednej strane originálnosť a bohatstvo danej kultúry a na druhej strane sa univerzálne kresťanské hodnoty zjavené cez Krista neredukujú – ako to často býva – na kresťanskú kultúru, ktorá sa potom odmieta ako jedna voľba z mnohých možných. Takáto redukcia evanjeliových hodnôt na kultúru vedie k relativizmu a k tomu, že sa na piedestál Stvoriteľa postaví nejaká *anthropiné ktisis* – ľudská ustanovizeň, ktorá bude tyranizovať všetkých ostatných. Bohužiaľ dejiny sú plné týchto redukcii. Jedným z veľkých osobností dejín 20. storočia, ktorí sa k tejto téme vyjadrovali bol aj pápež sv. Ján Pavol II., preto v nasledujúcich odstavcoch je ponúknutý krátky prehľad ako aplikoval text 2,13-17 v rozdielnych kultúrach.⁵³

Vzťah kresťanov k civilnej autorite sa postupom času stal veľmi citlivou otázkou, nielen vzhľadom na postupujúci sekularizmus a laicizáciu v hospodársky najrozvinutejších krajinách, ale aj vzhľadom na

---

⁵³ Porov. NOVOTNÝ, Š.: *Teológia rodinných pravidiel v Prvom Petrovom liste*, Kňazský seminár sv. Karola Boromejského, Košice 2008, 86-87

nespravodlivosť a vykorisťovanie obyvateľstva v najchudobnejších štátoch sveta. Zvlášť horúcou pôdou bola a stále je Latinská Amerika, kde má svoje korene aj teológia oslobodenia. Vo svojom príhovore v júli 1980 v brazílskom Fortaleza Ján Pavol II. povedal:⁵⁴

„Cirkev tým, že koná svoje poslanie slúži aj dobru spoločnosti a nenárokujú si na politické aktivity ako na svoju vlastnú úlohu. Rešpektuje ustanovenú autoritu (1 Pt 2,13-17), prehlasuje, že autorita je nevyhnutná pre dobro spoločnosti, pre udržanie a vykonávanie jej suverenity. Cirkev sa však ako vlastného práva a povinnosti domáha vykonávania sociálnej pastorácie, nie v rovine čisto časného plánu, ale ako formácie a orientácie svedomí svojimi špecifickými prostriedkami, aby sa spoločnosť stala spravodlivejšou. Toto má robiť Cirkev, toto majú robiť biskupi v rôznych krajinách sveta a v rozličných systémoch existujúcich v súčasnom svete.“

O osem rokov neskôr vo svojom príhovore primátorovi Ríma a členom mestského zastupiteľstva pripomenul skutočnosť, že Cirkev rešpektuje civilnú autoritu na základe evanjeliového posolstva:⁵⁵

---

⁵⁴ GIOVANNI PAOLO II.: *L'allocuzione ai Vescovi del Brasile a Fortaleza 10.7.1980*. In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II., Vol. III/2*, Libreria Editrice Vaticana, Roma 1980, 216-234.

⁵⁵ GIOVANNI PAOLO II.: *Discorso Al Sindaco, alla giunta e al consiglio comunale di Roma 4.2.1988*. In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II., Vol. XI/1*, Libreria Editrice Vaticana, Roma 1988, 352-355.

„Cirkev, ako dobre viete, vždy uznávala práva civilnej autority odporúčajúc veriacim povinnosť úcty podľa príkladu Krista, ktorý zdôraznil povinnosť platiť daň cisárovi (Mt 22,21). A svätý Peter v liste, ktorý je považovaný za prvú encykliku, povzbudzoval kresťanov, aby konali „ako slobodní“ a zároveň zdôrazňoval potrebu podriaadiť sa „každej ľudskej ustanovizni“, od najvyšších autorít až po tie najbližšie. (1 Pt 2,13-17).“

Odvolajúc sa na učenie II. vatikánskeho koncilu pokračoval zdôraznením, že autorita má svoj základ v ľudskej prirodzenosti a prináleží k Božiemu poriadku, pričom sa má vyhnúť na jednej strane zneužitiu autority a na druhej ľahostajnosti v reakcii na potreby spoločného dobra.⁵⁶

O pár mesiacov neskôr v homílii pri blahorečení vietnamských mučeníkov Ján Pavol II. poukázal na ich vieru, ktorá bola základom ich vernosti národu a vlasti a zároveň základom toho, že sa stali pravými Kristovými učeníkmi:

„Všetci kresťania vedia, že evanjelium vyžaduje podriadenosť ľudským ustanovizniam kvôli láske k Pánovi, konanie dobra, správanie sa slobodných, rešpektovanie všetkých, lásku k bratom, bázeň pred Bohom a úctu k autoritám a verejným inštitúciám. (1 Pt 2,13-17). Hľadanie spoločného dobra vlasti je teda pravou povinnosťou pre kresťana v slobode ohlasovania Božej pravdy, v spoločenstve

---

⁵⁶ Porov. Tamže.

s pastiermi a bratmi vo viere, v túžbe žiť v pokoji s inými a svedomito budovať dobro pre všetkých. “⁵⁷

Ďalšou príležitosťou vyjadriť sa k otázke postoja kresťanov k civilnej autorite bola návšteva Indonézie, krajiny známej politickou nestabilitou. V homílii na štadióne Istora Senayan v Jakarte vychádzal pápež z otázky farizejov v Lukášovom evanjeliu, či slobodno platiť daň cisárovi (*Lk 20,22*). Ježišovu odpoveď na túto otázku aplikoval práve prostredníctvom Petrovho listu. Keď odcitoval pasáž *1 Pt 2,13-16*, pripomenul, že pre veriaceho má každá autorita svoj pôvod v Bohu a tí ktorí ju vykonávajú majú byť rešpektovaní kvôli svedomiu.⁵⁸

---

⁵⁷ GIOVANNI PAOLO II.: *Omelia per la beatificazione di 117 martiri vietnamiti 19.6.1988*. In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II., Vol. XI/2*, Libreria Editrice Vaticana, Roma 1988, 2058-2065.

⁵⁸ GIOVANNI PAOLO II.: *L'omelia nello stadio. Jakarta 9.10.1989*. In: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II., Vol. XII/2*, Libreria Editrice Vaticana, Roma 1989, 819-824.